

CZIGÁNY DEZSŐ (1883-1937)**Csendélet fehér kanccsóval, 1912 körül**

Olaj, vászon, 61x49 cm

Jelzés nélkül

Kezdő ár: 7 000 000 Ft / 23 333 EUR

Becsérték: 12 000 000 – 15 000 000 Ft

Estimated value: 40 000 – 50 000 EUR

AUKCIONÁLVA:

■BÁV 59. árverés, 35. tétel

Zsigány Dezső: Csendélet Napóleon képpel, 1912-1913. magántulajdon

Zsigány Dezső: Csendélet, 1912 körül, magántulajdon

A NYOLCAK JELENTŐSÉGE

A 2010-ben Pécssett, majd az egy évvel később a Szépművészeti Múzeumban megrendezett Nyolcak-kiállítás a magyar századforduló progresszív irányzatainak egyik legfontosabb társaságát mutatta be. Tagjai nyitották meg az utat a modern magyar művészet valamennyi irányzata előtt. Újításai nem egyszerűen egy európai törekvés hazai meghonosításában keresendők, hanem abban, hogy a festészetet a szóval, a zenével egyenértékű önálló és független nyelvezettel rendelkező kifejezési formaként értelmezték újra.

A korszak azonban szinte egyáltalán nem volt nyitott újításaira. Kedves emlékét adja ennek Lesznai Anna, aki egy későbbi visszaemlékezésében a következőképpen számolt be a csoport 1911-es kiállításának megnyitójáról. „A közönség váratlan számban özönlött a Nemzeti Szalonba. ... Akkor lépet közénk a kedves és tehetséges Tihanyi, és furcsa, és kissé torz nevetéssel elmondta nekünk, hogy ő, a süket, milyen véleményeket olvasott le a látogatók ajkáról. ... Terólad azt beszélik, hogy biztosan megőrültél, hogy ilyeneket mersz festeni. Rólad – folytatta egy másik kollégához fordulva – röviden azt mondják hülye vagy. – Egy harmadikhoz fordult: - A te képeidről mindenki azt mondja, hogy szörnyű tákolmányok; és nem értik hogy a rendőrség nem lép közbe, és túri az ilyen botránnyt.”

EGY ÚJABB KÉP CZIGÁNY NYOLCAK-IDŐSZAKÁBÓL

Ebben a közegben születik meg Zsigány csendéleteinek legjava, mint például az itt bemutatott – eddig ismeretlen – *Csendélet fehér kanccsóval* című képe is. Azok, akik a Nyolcak időszakában értették és értékelték a társaság újító művészetét, szinte valamennyien lelkesedtek Zsigány aszketikus tömörségű és kristálytisza szerkezetű natura-mortáiért. Talán ezekben a csendéletekben szólnak meg a legtisztábban azok az értékek, melyek a Nyolcak jelentőségét adják, s a csoportot kiemelik a kor egyéb irányzatai közül.

„Nála nem csak azért vannak a színek, hogy a kép kompozíciójának megadják a harmóniáját, nem azért, hogy finom és érzékeny ellentétekkel megadják a formák egyensúlyát, nála a színnek önmagukért élnek, jobban mondvá végső törekvése a színeivel, kiválogatott színeinek használatával az, hogy ezek, önmagukban, ellentéteikben, harmóniáikban a legidegesebb érzékies hatást váltsák ki az emberekből.” – írja Bölöni György Zsigány csendéleteiről 1911-ben. A szerző már ekkor találóan vetíti előre azt az utat, melyet a művész csendéleteivel bejár az 1920-as évek közepéig. A cézanne-i képszerkesztés elveit mutatják képei, azonban színkezelésében lényegesen eltér a francia mester modorától: felfokozott és erőteljes, mely elsősorban a motívumok anyagszerűségének visszaadására szolgál.

CZIGÁNY CSENDÉLETEINEK JELENTŐSÉGE

A csendéletek kompozíciójában Zsigány a kiegyensúlyozottságra és a zártságra törekszik. Képei nem kívánnak önmagukon túllépni, az olaj és a vászon maga lesz a cél: egy önmagában álló viszonyrendszer, a világ makettje, melyben – akár csak a valóságban – minden apró részlet pontosan a maga helyén áll és tart kapcsolatot az öt körülvevő részletekkel. A mű nem átjáró a valóságba, hanem maga a szublimált valóság. A festményt, mint egy teljesen zárt rendszert elképzelve, egy belső világot épít fel csendéleteiben. Képei „... éppen hogy befelé irányuló, centrifugális jellegűek, ezáltal ébresztve fel szemlélőjünkben a súlyosság, állandóság és mozdíthatatlan befejezettség képzetét.” – írja a festő monográfusa, Rum Attila, hozzátéve – Zsigány ... gondokahangzású csendéletei a magyar festészet igazi gyöngyszemei közé tartoznak.”

Kaszás Gábor

